

Wilhelmina Frenk-Labzowski (en Mozes Salomon Frenk)

Lange Nobelstraat 10 (toen A169)

In de tijd waarin ze leefde was zij bijzonder. Als vrouw vol ondernemingslust werkte zij aan een zelfstandig bestaan. Zij studeerde ervoor om dat te bereiken en maakte wat dat betreft haar droom waar. Als dochter van een handelaar in manufacturen, zette ook zij de traditie voort. De oorlog strooide roet in het eten.

Dit was haar naam:

Wilhelmina Labzowski, geboren 22-11-1897, op 24-9-1943 op 45-jarige leeftijd in Auschwitz vermoord.

Dit is haar verhaal.

Wilhelmina Labzowski was een dochter (2^e kind) van Jacob Labzowski (geboren Deretchin 25 april 1869, overleden Auschwitz 17-9-1943) en Betsij Bregman (geboren Deretchin 9-3-1871, overleden Noordgouwe 26-12-1919), die een manufacturenzaak hadden aan het Havenpark 5 (toen Oude Haven A330). Zie aldaar.

Zij werd geboren op 22-11-1897 in Zierikzee.

Akten van Geboorten.

Heden den *drie en twintigsten November* achttien honderd *zeven en negentig*, verscheen voor ons Amdenaar van den Burgerlijken Stand van de gemeente *Zierikzee*, provincie *Zeeland*,

Jacob Labzowski
oud *acht en twintig* jaren, van beroep *koopman*,
wonende te *Zierikzee*, die ons heeft verklaard, dat op den *twintigsten November* achttien honderd *zeven en negentig*, des *namendaags ten drie* ure, binnen deze gemeente, in het huis wijk *2*, nummer *hulz honderd drie en twintig*, is geboren een kind van de *zonnelyke* konse, *van hem aangewor in van Betsij Bregman*, zonder *beleg*, wonende te *Zierikzee*, *zijne huizennummer*.

aan welk kind *hy* verklaart te geven den voornaam van *Wilhelmina*

Welke aangifte en verklaring zijne geschied in tegenwoordigheid van *Abraham Simon Frenk*, oud *acht en dertig* jaren, van beroep *flaas*, wonende te *Zierikzee*, en van *Levin Frenk*, oud *zeven en dertig* jaren, van beroep *koopman*, wonende te *Zierikzee*.

En is hiervan opgemaakt deze akte, die, na voorlezing, is ondertekend door ons, den *ambtenaar* en de *beide* getuige *...*

J. Labzowski
A. S. Frenk
L. Frenk

Mr. Bregman

Bron:
Gemeentearchief
Zierikzee, geboorten
1897-200

Geboren:
WILHELMINA,
Dochter van
J. LABZOWSKI
en
B. LABZOWSKI—BREGMANN.
ZIERIKZEE, 22 November 1897.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 25-11-1897

Na examen:
 G. H. F. de Haas, G. van der Hoeven, C. Koopman, F. A. Kloppert, M. Trompetter, J. W. Wiltenburg, A. J. Beekman, W.^a Labzowski, C. van Oeveren, H. K. G. Wiebols, P. L. Krepel.
 Afgewezen één.

Zij slaagde op 16-1-1909 voor het toelatingsexamen voor de Rijks-HBS in Zierikzee.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 17-1-1909

ZIERIKZEE, 19 Juli '09. Vrijdag j. l. zijn tot de 1e klas der Rijks Hoogere Burgerschool alhier o. a. toegelaten de jonge juffrouw Wilhelmina Labzowski en jongenheer M. Trompetter.

Bron: Nieuw Israëlitisch Weekblad

Niet duidelijk is of zij de HBS afgemaakt heeft. Waarschijnlijk niet, want drie jaar later volgde zij de lessen op de Handelsavondschool.

ONDERWIJS.
 Handelsavondschool met 3-jarigen cursus van de Neutrale Middenstands-
 vereeniging te Zierikzee.
 Bevorderd tot de 2e klasse:
 Marie J. van den Houten, Johanna A. van Damme Ld., Adriana P. L. de Vos, Wilhelmina Labzowski, Maria H. Huson, Martine A. K. Kramer, Wilhel-

Wilhelmina werd bevorderd tot de 2^e klas van de Handelsavondschool in Zierikzee.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 18-12-1912

Overgangs-examens
 Handelsavondschool van de Neutrale Middenstandsvereeniging te Zierikzee.
 Van de 1e naar de 2e klasse:
 J. Legemate, J. W. H. Heuseveldt, J. van Dijk, C. Manni, J. Boogerd, W. de Vries, J. Gros, C. Berrevoets, P. M. Bakker, A. J. Jongmans, A. J. Bienefelt, N. A. Krijnse Lokker. Niet bevorderd 5.
 Van de 2e naar de 3e klasse:
 Johanna A. van Damme, Marie J. van den Houten, W.^a Labzowski, Anna M. K. Kramer, Marie H. Huson, Ern.^e C.

En later naar de 3^e klas.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 18-5-1914

Zelfstandig worden en trouwen

Wilhelmina (bijna iedereen noemde haar Mien) ging op 18-8-1921 naar Rotterdam en woonde daar tot 1923 op de Veemarkt 24b (bij de familie Frenk). Dat zal in Hotel De Beer geweest zijn. Dat koosjere hotel-restaurant was tot 1919 eigendom van de ouders van haar toekomstige man Mozes Salomon Frenk. Het gezin waar hij uit kwam was in 1906 vanuit Zierikzee naar Rotterdam getrokken. Misschien dat ze daar haar man heeft leren kennen? Hotel De Beer stond aan de Joodse veemarkt in Rotterdam.

Wilhelmina zal ongetwijfeld een goede leerschool hebben gehad in de zaak van haar vader, want na haar huwelijk op 30-8-1923 in Rotterdam met **Mozes Salomon Frenk** (geboren Zierikzee 30-1-1887) keerde zij met haar man terug naar Zierikzee en begon ook zij een manufacturenzaakje op de Oude Haven 5 (toen A360).

Volgnummer.	GESLACHTSNAAM.	VOORNAMEN. (voluit geschreven).	Geslacht.	Betrekking tot het hoofd v. h. gezin.	Geboortetijd.	Geboorteplaats. (Met aanwijzing der provincie, van het land voor vreemdelingen.)	Burgerlijke staat. II. (getrouwd), W. (wed. w. staat), S. (gescheiden) T. (ontk. na s.).	Kerkgenootschap of vereeniging met godsdienstig doel.	AANMERKINGEN.
	Labrowski	Wilhelmina	v.		20.11.1897	Zierikzee	II. 1/29 10/23	Isr. 102	Beste Jacob Labrowski en Salomon

Volgnummer.	BEROEP.	HUIZING.	Dagteekening en jaar van inschrijving.	Vorige woonplaats. (Met aanwijzing der provincie, van het land voor vreemdelingen.)	Dagteekening en jaar van afschrijving.	Waarheen vertrokken. (Met aanwijzing der provincie, van het land voor vreemdelingen.)	Dagteekening en jaar van overlijden.	Nationaliteit.
	H. wondelpuffer	Veemarkt 24 ^b by Frenk	10.11.1897	Zierikzee	30.1.1887	Zierikzee geb. met M. S. Frenk. Veemarkt 24 ^b alhier		Israëls Nationaliteit 23.8 de Republiek

Bron: Persoonskaart Rotterdam

Mozes Salomon Frenk was een telg uit een slagersfamilie. Hij was een zoon van Salomon Frenk (geboren Zierikzee 14-11-1845, overleden Rotterdam 6-11-1929) en Mietje van Klaveren (geboren Schoonhoven 20-7-1852, overleden Rotterdam 9-9-1932).

N° 20
January 30
Frenk
Mozes
Salomon

Heden den een en dertigsten van de maand January des jaars een duizend acht honderd zeven-en-tachtig, verscheen voor mij Ambtenaar van den Burgerlijken Stand van de gemeente Zierikzee, provincie Zeeland, Salomon Frenk, oud een en veertig jaren, van beroep Wesakhouwer, wonende te Zierikzee, dewelke mij heeft verklaard, dat op den dertigsten van de maand January des jaars achtien honderd veertig-en-tachtig des naachtig te half ure, binnen deze gemeente in het huis wijk 24, nummer 24, is GEBOREN een kind van de mannelijke kunne, van hem aangever en van Mietje van Klaveren, zonder beroep, wonende te Zierikzee, zijne huisvrouw;

aan welk kind hij verklaart te geven de voornaam, van Mozes Salomon.

welke aangifte en verklaring zijn geschied in bijwezen van Benjamin Salomon van Bloeken, oud veertig jaren, van beroep koopman, wonende te Zierikzee, en van Fredrik Willem Doorn, oud drie en veertig jaren, van beroep carrollommies huiskerstave, wonende te Zierikzee, als getuigen daartoe door den aangever gekozen.

En is hiervan aanstonds opgemaakt deze akte, die na gedane voorlezing aan den aangever en de getuigen, door hen en mij is geteekend.

S. Frenk
B. Doorn

Geboorteakte
Mozes Salomon
Frenk 30-1-1887 te
Zierikzee.

Bron: Gemeentearchief
Zierikzee Geboorten
1887-20 ZIE-G-005793

Ondertrouwd: 2041
MO S. FRANK
en
MIEN LABZOWSKI.
Rotterdam, 14 Augustus 1923.
Veemarkt 24.
Huwelijksinzegening op Donderdag 30 Augustus ter Synagoge Botersloot ten 12½ uur.

Bron: NIW 17 8 1923

Bron: NIW 31-8-1923

Getrouwd: 2362
MO S. FRENK
en
MIEN LABZOWSKI,
die, mede namens wederzijdsche familie hartelijk dank zeggen voor de vele blijken van belangstelling, bij hun Huwelijk ondervonden.
ד'י אלול תרפ"ג
Zierikzee, 30 Augustus 1923.
Oude Haven 360.

Vanaf heden telefonisch aangesloten onder
No. 4 Zierikzee,
MO. S. FRENK
 OUDE HAVEN 360.

Als een van de eersten in Zierikzee kregen Wilhelmina en Mozes telefoon.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 17-9-1923

Volgsommer.	Dagteekening en jaar der inschrijving.	FAMILIENAAM. (Familienaam der Vrouw.)	VOORNAMEN. (Voluit geschreven.)	Geslacht. M. (Mannelijk) V. (Vrouwelijk).	Betrekking van elken persoon tot het hoofd van het huizezin. (Niet in te vullen voor afzonderlijk levende.)	Dagteekening en jaar der geboorte.)	Geboorteplaats. (Met aanwijzing der provincie voor inboorlingen, van het land voor vreemdelingen.)	Burgerlijke staat	
								Tijds de inschrijving.	Veranderingen en bare
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1	14 Sept 23	Frenk	Mozes Salomons	m	hoofd	30 Jan 1887	Zierikzee 1201		H
2	id	Labzowski	Wilhelmina	v	vrouw	22 Nov 1897	Zierikzee 1201		H

Bron: Gemeentearchief Zierikzee BVR blad 143

Kerke- nootschap.	Ambt, Beroep of Bedrijf.	Huizing.	Dagteekening en jaar der vestiging in de Gemeente.	Vorige Woonplaats.	Dagteekening en jaar van het vertrek uit de Gemeente.	Waarheen vertrokken.	Dagteekening en jaar van het overlijden.	Opgaven omtrent het wettig domicilie.	Aanmerkingen.
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
id	veehandelaar	Widukon No. 250 Kongelsteven A 149	30 Aug 23	Rotterdam 1201	31 Aug 1893	Rotterdam 1201			

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 25-1-1924

GROOTE KEUZE IN:
 Lingeriën, Hemden, Pantalons, Nachthemden,
 Combinations van de eenvoudigste tot de fijnste genres.
 Tafellakens, Ontbijtstellen, Lakens en Sloopen enz.
 Tevens een prachtige collectie Stalen.
 Aanbevelend, Goede kwaliteit en billijke prijzen.
M. FRENK-LABZOWSKI,
 OUDE HAVEN 360 - TELEFOON 4

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 7-3-1924

Ontvangen voor het Voorjaars- en Zomerseizoen:
Een prachtige collectie in Wollen- en Zijden Stoffen,
 Wollen- en Zijden Crêpe-Marocain, Crêpe de Chine, Shantung enz. enz.
 Tevens groote keuze in LINGERIËN: Hemden, Pantalons, Pantalon-Combinations, Nachthemden, Combinations.
 TAFELGOEDEREN: Ontbijt- en Dinerstellen, Hand- en Theedoeken, LAKENS, SLOOPEN, ZAKDOEKEN enz.
 Aanbevelend, Groote keuze en billijke prijzen.
M. FRENK-LABZOWSKI, Oude Haven 360.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 2-5-1924

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 4-7-1924

Een nieuwe winkel

In september 1924 kondigde Wilhelmina aan dat zij haar zaak zou verplaatsen naar de Lange Nobelstraat 10 (toen A169). Een belangrijke sprong voorwaarts.

Lange Nobelstraat

Rechts het huis (met de mooie stoephekken) waar de familie Frenk-Labzowski woonde.

Bron: Beeldbank Zierikzee

Bron: Zierikzee zoals het was, deel 2

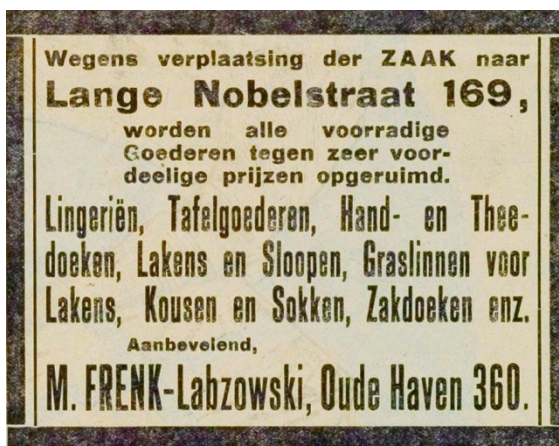
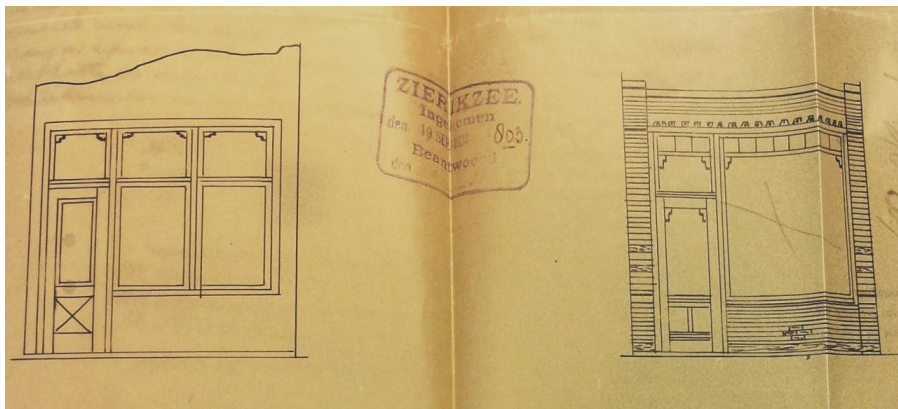
Lange Nobelstraat 10 in 2016 waar destijds (A169) de winkel van Wilhelmina Labzowski was. Bij de hoofdingang van de bank is de mooie pui enigszins gespaard gebleven. Van de winkel zelf is niets overgebleven.

Foto J. Kroesen

De woning aan de Lange Nobelstraat moest eerst wel ingrijpend verbouwd worden. Mevrouw Labzowski diende een aanvraag in voor een bouwvergunning.

De bijbehorende tekening:

Bron: Gemeentearchief Zierikzee Bouwvergunningen ZIE BVG 1924-803

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 1-9-1924

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 24-9-1924

Volgens plan ging de nieuwe winkel half oktober open en daarna gingen de zaken onverminderd door. Ongetwijfeld had Wilhelmina nu meer ruimte en kon ze haar assortiment uitbreiden.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 27-10-1924

M. FRENK-LABZOWSKI
 NOBELSTRAAT 169 - Tel. 4.
 GROOTE KEUZE IN
 Dames-, Heeren- en Kinder-Wollen-Ondergoederen,
 Directoires, Dames- en Heerenvesten, Dames- en
 Kinderkousen in vele soorten, Sokken, Handschoenen.
 Tevens een prachtige sorteering
 Baby-Artikelen, als: Jurkjes, Manteltjes,
 Tricotpakjes, Slobbroeken en Slobkousen.
 Een groote collectie
**Fluweelen en de nieuwste
 Ruite-Stoffen.**
 Prima kwaliteiten. Billijke prijzen.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 14-11-1924

**A.s. Woensdag Opening
 van onzen Winkel.**
 Lange Nobelstraat 169, Telef. 4,
 waarin voorradig een buiten-
 gewone collectie **GOEDEREN**,
 als: Lingeriën, wol- en tricot-Goederen,
 Baby-Artikelen, Tafelgoederen,
 Lakens en Sloopen, Kousen en
 Sokken, Vesten, Zakdoeken, wit Katoen,
 Graslinnen, wit Flanel, Fluweelen, geruite
 Stoffen en zeer vele andere artikelen.
 Men wordt beleefd tot een
 :- bezoek uitgenoodigd. -:
 Beleefd aanbevelend,
M. FRENK-LABZOWSKI.

— Onze gemeente is weer een nieuwe zaak rijker geworden en wel van M. Frenk-Labzowski in de Lange Nobelstraat. Het voormalige woonhuis is in een winkel omgebouwd. Een sierlijke pui verhoogt den indruk, evenals de keurige uitstallkast, waar'n voor onze dames-lezeressen goederen te kust en te keur liggen, als: heel fijne lingeriën, wollen- en tricot-goederen, baby-artikelen, tafelgoederen, kousen, zakdoeken, katoenen, flanellen, fluweelen, geruite stoffen etc. Keurig geëtaleerd nooden de opgesomde artikelen tot koopen.

Het schijlderwerk, dat genoemd mag worden, werd door de heeren Beuzenberg verricht, terwijl de heer Wansink voor de verlichting zorgde. De heer Joh. v. Almerkerk was aannemer der heele karwei en onder diens leiding werd de fraaie pui aangebracht. Succes zij de ondernemster toegewenscht!

Ook in de krant werd aandacht besteed aan de nieuwe winkel.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 29-10-1924

GROOTE KEUZE
 in Dames- en Kinder-Wollen- en Katoenen
 Ondergoederen, Pyama's, Vesten, Directoire
 Pantalons, Kousen en Handschoenen.
Prachtvolle sorteering Baby-Artikelen,
 als: Jurkjes, Manteltjes, Caepjes, Tricotpakjes, Schoen-
 tjes en Sokjes, Wantjes, Slobkousen en Slobkousbroekjes,
 ENZ.
bij M. FRENK-LABZOWSKI.
 LANGE NOBELSTRAAT. — TEL. 4.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 14-11-1924

De ST.-NICOLAAS-ÉTALAGE bij M. FRENK-LABZOWSKI,
Nobelstraat 169, Telef. 4, is gereed,
 waarin U een SCHITTERENDE COLLECTIE vindt in de volgende Artikelen:

VOOR DAMES: LINGERIËN -- WOLLEN ONDERGOEDEREN, DIRECTOIRE - PANTALONS, KOUSSEN, HANDSCHOENEN, VESTEN, ZAKDOEKEN, DINER-STELLEN, ONTBIJT-STELLEN, FLUWEELEN, effen en geribt DE NIEUWSTE RUIE-STOFFEN.	VOOR HEEREN: OVERHEMDEN, DASSEN, STRIKJES, ZAKDOEKEN, POCHETS, VESTEN, SOKKEN, HANDSCHOENEN, WOLLEN ONDERGOEDEREN.	VOOR KINDEREN: JURKJES - MANTELTJES, TRICOTPAKJES, CAEPJES, KOUSSEN -- SOKJES, SCHOENTJES, HANDSCHOENTJES, WANTJES, RAMMELAARS, TOILET-DOOZEN, WOLLEN- EN KATOENEN ONDERGOEDEREN, PYAMA'S.
--	---	---

Uitsluitend prima kwaliteiten tegen billijke prijzen.
 U wordt beleefd tot een bezoek uitgenodigd.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode
21-11-1924

ELKE DAME DIE PRIJS STELT OP EEN GOED FIGUUR DRAAGT EEN

WRAP ROUND
HET IDEALE CORSET
VOOR ELKE DAME

Hot corset met de sluiting alléén van voren, dus zonder veter, is licht en zit gemakkelijk, geeft een bijzonder slank figuur, heeft veel langere levensduur en behoudt zijn goede coupe daar er geen veten zijn welke door willekeurige aantrekken het corset uit zijn model trekken.

Positie-Corsetten.
Bustehouders.

Alleenverkoop voor Schouwen en Duiveland bij:
M. FRENK-Labzowski,
NOBELSTRAAT 169.
TELEFOON 4.

MODEL 2893
 Voor zware figuren. Een extra aansluiting met elastische band aan de zijkant. Dit corset wordt vervaardigd door H. H. Duijnen. 9.50

MODEL SPORT 1
 Ringet corset (hoor-model) met elastische levenslijn. Dit model past zich uitstekend aan bij de lichaamsvorm. 4.25

MODEL B 20
 Hermodell corset (hoor-model) van zwaar stof, met brede elastische levenslijn. Geschikt voor alle figuren. 5.25

Alle "Twilfit" corsetten alle vervaardigd van Twilfit vervaardigen welke zeer veel en nabraderlijk zijn en in geen andere corsetten niet gevonden worden.

Alle "Twilfit" corsetten alle Rajastah fabriek en vervaardigen, voor de beste wereld met zeer veel kwaliteit. Standa afgeleverde modellen vervaardigen.

Eik corset wordt gegarandeerd, d.w.z. zoo noodig een nieuw verstrekt.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 5-6-1925

Groote Inventarisuitverkoop
 In onze bekende gegarandeerd goede kwaliteit goederen, houden wij onze

Groote Halfjaarlijksche Opruiming
 uitsluitend a contant, tegen ongekend lage prijzen.

Lingeriën, Wollen Ondergoederen, Tafelgoederen, Baby-Artikelen, gebroide Jurkjes en Pakjes, Mantels en Mutsen.

Groote partijen Coupons in effen en geribt Fluweel - Effen en geruete Stoffen.

Wit Flanel - Grasinnen en Katoen.

Dames-, Heeren- en Kindervesten.

Sokken en Kousen tegen enorm verlaagde prijzen.

300 dozijn Zakdoeken, per stuk en in keurig verpakte doosjes, worden voor bescheiden inkoopsprijzen opgeruimd.

De bekende Twilfit Corsetten, waarvan wij de alleenverkoop hebben voor Schouwen en Duiveland, met 15% korting.

Verder op alle courante artikelen gedurende de uitverkoop 10 tot 25 % korting.

Al onze artikelen zijn in Etalage en Winkel geprijsd. Aanbestedend.

M. FRENK-LABZOWSKI, Nobelstraat 169

Zie Etalage.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 1-1-1926

ONTVANGEN:
Nieuwe Voorjaars- en Zomerstoffen.
 ZIE ETALAGE.
M. FRENK-LABZOWSKI.
 Nobelstraat 169.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 11-3-1929

Huwelijksproblemen

De man van Wilhelmina, Mozes Salomon Frenk, had zijn eigen besognes. Hij was veehandelaar en deed heel veel zaken samen met zijn broers, vooral **Abraham Samuel Frenk** (geboren Zierikzee 9-5-1883, overleden Auschwitz 7-9-1942) . Deze laatste woonde aan het begin van de oorlog in de Sint Domusstraat D343 (nu 19) in Zierikzee. Zie aldaar.

Vanaf 1933 leefden Wilhelmina en haar man in principe gescheiden van elkaar.

Verdere uitbreiding van de winkel

De zaken gingen ondertussen voor Wilhelmina goed: de winkel werd een begrip in Zierikzee.

In 1937 werd het 12½ - jarig bestaan van de zaak gevierd.

Een feestelijke gebeurtenis die ook commercieel uitgebaat werd.

Dat betekende een kortingsactie.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 23-4-1937 en 24-4-1937

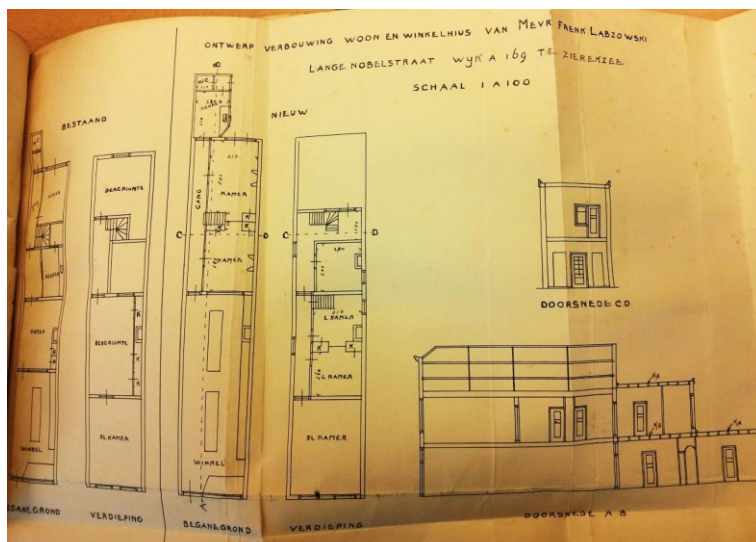
— Donderdag 29 April bestaat de zaak van mevr. Frenk—Labzowski in de Lange Nobelstraat 121½ jaar. Gedurende dit tijdvak heeft de eigenaresse haar inventaris steeds kunnen uitbreiden, teneinde haar cliëntèle te gerieven, bij de keuze van de diverse goederen, welke steeds ruim voorradig zijn.

Ook de pers besteedde er aandacht aan.

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 23-4-1937

En een jaar later werd de winkel verder uitgebreid. De benedenruimte, waar de winkel was, werd groter, ten koste van de woonruimte.

Mevr. Labzowski vroeg hiervoor een bouwvergunning aan. De timmerman deed dit namens haar.

Bron: Gemeentearchief Zierikzee
Bouwvergunningen ZIE BVG 1938-550

Lange
Nobelstraat,
Zierikzee.

De winkel
helemaal rechts.

Bron: Beeldbank
Zierikzee

Ook in 1939 werd er wekelijks geadverteerd en een opruiming trok altijd de aandacht.

M. Frenk-Labzowski Lange Nobelstraat 169
ruimt op....en goed ook

In deze Seizoens-Opruiming worden alle goederen voor zeer lage prijzen verkocht

Wollen Stoffen, 130 o.m. breed, moderne tinten 1.07 per el	Bijpassende Sloopen 37 ct.	Baby-Truitjes vanaf 32 ct.
Geruite Stoffen 48 cent " "	Ontbijtlakens 0.94-1.18	Luiers 0.93 en 1.24 per 1/2 dozijn
Mantelstoffen 1.78 " "	Beste Interlock Camisoles 66 ct.	Partij Overhemden van 3.00 en 3.75 voor 2.00
Koopjes in effen en gewerkt Fluweel	Wollen Damescamisoles 0.94, 1.21	Overhemd met vast boord 1.58
Vele coupons spotgoedkoop	Interlock Dames-Directoires 58 ct.	Zelfbinders 18-38-58 ct.
Flanellen dames Pyama's 1.50-1.70	Wollen Dames-Kousen 95 ct.	Wollen sokken 48-58 ct.
Flanellen dames Nachthemden 1.28	Dames Handschoenen 18-, 28-, 48 ct.	Gevoerde leder Handschoenen 2.15
Flanellen heeren Pyama's 2.15	Gevoerde Nappa-Handschoenen 95 ct.	Met bont 2.90
Interlock Nachthemden 1.68	Wollen Sjaals 50-, 75 ct.	Enkele Heeren Pullovers en Vesten voordelig
Interlock dames Pyama's 2.15	Restanten Corssets spotgoedkoop	Slipovers vanaf 1.08
Koopjes in jongens- en meisjes Pyama's	Vele koopjes in Schorten, Dames- en Kinder-Pullover, Kousen, Sportkousen	Jongens Overhemden 1.10
Gestreept en effen Flanel 17 en 24 cent	Jasjes en Mantels vanaf 1.40	Dames-parapluis 1.48
Flanellen Lakens vanaf 1.28	Jekkers vanaf 3,60	Dames-peignoirs vanaf 2.65
Graslinnen Lakens " 1.16	Koopjes in Baby-artikelen, gebreide Jurken en Pakjes, Hoedjes en Mutsen	Koopjes in tafegoederen, hand- en theedoeken, lakens en sloopen.

Alle Wintergoederen extra voordelig. — Courante artikelen 10 pct.
 Zie étalage! Uitsluitend à contant!

Bron: Zierikzeesche Nieuwsbode 2-1-1939

Maar, de dreiging vanuit Duitsland werd steeds sterker.

En toen in 1940 de bezetter binnenviel werd de situatie voor de joden ook in Zierikzee steeds slechter.

Ook Wilhelmina ondervond dat natuurlijk. Blijkbaar verwijderde zij de meezozth van de kozijnen aan haar woning en voorzag zij dat deze op een veilige plek bewaard moesten worden.

Redding van de mezoezoth

Voordat zij plotseling gedwongen was haar woning te verlaten en naar Amsterdam moest vertrekken, heeft zij de mezoezoth aan haar dienstmeisje gegeven om die te bewaren. Een kleinkind van de broer van haar man Mozes heeft die na vele jaren van dat dienstmeisje gekregen.

Dat kleinkind was **Ruth Frenk**, een dochter van Salomon Frenk (geboren Rotterdam 29-3-1915, overleden Rotterdam 2-11-1999) en Liselotte Kahn (geboren Frankfurt a/d Main 25-12-1910, overleden Rotterdam 1-10-1962). Haar vader Salomon was weer een zoon van Nathan Salomon Frenk (geboren Zierikzee 25-5-1885, overleden Bergen-Belsen 22-2-1945). En deze Nathan Salomon was een broer van Mozes Salomon, de man van Wilhelmina.

Hieronder volgt het verhaal geschreven door Ruth Frenk .

(Bron: www.joodsamsterdam.nl/rotterdam/persfrenkruth)

De mezoezoth die terug kwamen - Ruth Frenk

Mevrouw Elly Lems fietste in september 2012 door Zierikzee. Daar passeerde ze een monument ter nagedachtenis aan de Joden uit Zierikzee die in de Tweede Wereldoorlog vermoord zijn. Er stonden wat mensen en ze besloot te gaan kijken wat er aan de hand was. Een van de mensen was rabbijn Lody van der Kamp uit Amsterdam die deze plaats bezichtigde en met anderen in gesprek was. Ze besloot hem aan te spreken om met hem te praten over twee mezoezoth die haar moeder, die nu 90 jaar oud is, kreeg van een Joodse vrouw waar ze werkte toen ze 18 was.

Ze schreef de volgende mail naar rabbijn Van der Kamp op 11 september 2012.

Geachte Rabbijn v.d.Kamp

Mijn moeder Corrie Schot de Regt was 18 - 19 jaar toen zij als dienstmeisje bij "Mien" Frenk in de Lange Nobelstraat in Zierikzee werkte, zij had daar een manufacturenzaak. Haar leeftijd was toen rond de 50 jaar ze woonde daar alleen (of ze gescheiden of weduwe was is bij mijn moeder niet bekend ook niet of ze kinderen had). Ze is gedeporteerd naar Amsterdam en nooit meer terug gekomen. Voor ze wegging heeft mijn moeder 2 kleine kokertjes gekregen met daar papieren rolletjes met Joodse teksten. Ze zou dit graag aan familie van haar willen geven.

Met vriendelijke groeten

Elly Lems

En daarmee begon de zoektocht.

De rabbijn schreef een vriend in Rotterdam, Simon Cohen, en vroeg hem of hij iets wist over de familie Frenk in Rotterdam. Simon is een oude vriend van mijn familie, kende mijn mailadres en vroeg me of ik informatie had over Wilhelmina Frenk. En we hadden geluk: we hadden een paar jaar eerder Max van Dam in Israël ontmoet, een achterneef van mijn man Paul. Max is een genealoog. Verleden jaar had ik Max gevraagd voor mij een digitale stamboom van de familie Frenk te maken.

Ik stuurde Max een mail, het antwoord kwam 45 minuten later:

Aan zekerheid grenzend denk ik, dat ik de gevraagde "Mien" al gevonden heb. Het is naar alle waarschijnlijkheid Wilhelmina Frenk - Labzowski. Het was het enige Joodse echtpaar, dat in de Lange Nobelstraat in Zierikzee woonde. Haar man was veehandelaar en zij was winkelierster in manufacturen blijktens de in Amsterdam aanwezige persoonskaart. Mozes Salomon Frenk, de echtgenoot van "Mien" is een broer van je grootvader.

Wilhelmina Labzowski (foto boven) werd geboren op 22 november 1897 in Zierikzee. Ze verhuisde eerst naar Amsterdam. Corrie Schot-de Regt herinnert zich dat ze haar daar heeft opgezocht. Ze liepen samen door de stad: Wilhelmina met de Jodenster op hun jas. Behoorlijk riskant in het bezette Nederland. Wilhelmina ging in onderduik in Bennekom, op Algemeer 32. Ze werd verraden op 4 september 1943 en gedeporteerd naar Auschwitz, waar ze op 24 september 1943 werd vermoord. De persoon die haar verraadde werd na de oorlog opgepakt en veroordeeld. Haar man, Mozes Salomon Frenk, werd geboren op 30 januari 1897 in Zierikzee. Hij werd gedeporteerd naar Westerbork op 3 juni 1943 en in Sobibor vermoord op 23 juli 1943.

Mevr Schot-de Regt en Elly Lems

Rotterdam, 30 oktober 2012

Tijdens onze vakantie in Nederland besloten Paul en ik om twee dagen naar Rotterdam te gaan, mijn geboortestad.

Voor onze ontmoeting met mevr. Corrie Schot-de Regt en haar familie hadden we een lunchafspraak met Simon Cohen. Om drie uur 's-middags kwamen mevr. Elly Lems, haar man en haar 90-jarige moeder erbij.

Mevr Schot-de Regt en Ruth Frenk
Bron: verhaal Ruth Frenk

Zij waren vanuit Zierikzee gekomen en wilden ons graag ontmoeten en ze gaven ons de twee mezoezoth die Wilhelmina Frenk 70 jaar eerder aan haar gegeven had. Het was een geweldige ontmoeting. Mevr. Schot-de Regt probeerde zich alle gebeurtenissen van zo lang geleden te herinneren. Haar liefde en bewondering voor Wilhelmina Frenk was overduidelijk. Ze had zelfs een foto gevonden van Wilhelmina. Ze was regelmatig verhuisd en had altijd de foto en de mezoezoth meegenomen. Ze overhandigde ze aan me, het was een ontroerende en bijzondere middag.

Ruth Frenk

Ruth Frenk heeft de mezoezoth overhandigd aan het Joods Historisch Museum. Daar maken ze vanaf 2013 deel uit van de collectie.

Na de oorlog dook uit het gemeentearchief Zierikzee een portret op dat in eerste instantie toegeschreven werd aan iemand uit de familie Wilkens, maar dat bij nader inzien hoogst waarschijnlijk een portret van Mien Labzowski is.

Mien Labzowski
(coll A.M. Wilkens)

Onderduik

In 1942 voltrok zich de ramp die vele joden overkwam. Wilhelmina moest naar Amsterdam "verhuizen". Zij ging in de Vossiusstraat 14hs wonen, bij haar broer Elias.

		Overleden op <i>24 Sep 43</i>		2) Gezinsv.	
		Akte no. <i>406-51</i>			
3) Gesl. n. <i>Labzowski--</i>		4) op <i>22 November 1897</i>		7) Beroep (h-o) <i>winkelierster</i>	
Voorn. <i>Wilhelmina--</i>		gem. <i>Zierikzee</i>		manufacturen	
		5) Nat. <i>Ned</i>			
9) van en van <i>Jakob--</i>		geb. op		te	
		geb. op		te	
11) Geslachtsnaam en 10) Voornamen <i>Frenk, Lozes Salomon</i>		11-12) Geboren op <i>30 Jan 07</i>		13) Huwelijk gesloten op	
		te <i>Zierikzee</i>		te	
		op		op	
		te		te	
				14-15-16) Huwelijk ontbonden op door	
				17) Afgevoerd (dagt. en gem.) <i>in BRASO</i>	
				niet opg	
21) Dagt. aangifte <i>21 Apr 48</i>		22) Gemeente en adres <i>1s2j ASD Vossiusstr 14hs RECONSTRUCTIE 1948</i>		21)	
				22)	

Vandaar dook zij on alsnog gedeporteer Bron: Gezinskaart Amsterdam NL-SAA-3769125

aar verraden op 4-9-1943 en moord.

